

Delo - Sobota, 08.12.2007

Zasneženo mrtvo oko

Sob 08.12.2007

Goran Bertok: Post Mortem

Galerija Photon, Ljubljana

23. 11.–10. 12. 2007

Fotograf Goran Bertok, eden naših najvztrajnejših umetniških raziskovalcev senčnih plati človeškega bivanja in njegovega doživljanja, nas zopet sooča z nečim, česar večina ne želi videti. Neolepšane podobe mrtvega, napol zamrznjenega obraza, ne puščajo veliko prostora domišljiji, niti ne omogočajo bega v varno zavetje puhlih odgovorov. Fotograf nas brezobzirno postavi pred izvršeno dejstvo, ob katerem ne moremo ostati ravnodušni. Na večini, sicer estetskih, a prav nič estetiziranih fotografij, vidimo ivje, ki kot da je leglo na zamrlo pokrajino obraza, njegove gube, hribčke in doline. Skozenj preseva temna rdečina drobnih ranic, skozi katere se odpira pot v notranjost počasi razpadajočega telesa. Veneče tkivo se polega po logiki svojega preminevanja, ki ga ne nadzorujeta več volja in življenjski tok, koža se spreminja v trdo usnje, da bi se sčasoma zmeščala do prhkosti. Nepočesane, neporavnane dlake sršijo vseprek, ustnice niso več mehkejše, ne čutnejše od kože okrog njih. Niti nohti se ne zdijo več trši od nje. Celo krčeviti, nenaravni položaj roke lepo dopolnjuje spanec mrtve narave.

Posebno pozornost je avtor posvetil organom človeških čutil, sredstvom za našo komunikacijo z okoljem. »Zasneženo« mrtvo oko je bilo še nedolgo tega ogledalo duše in tistega, kar je gledalo, zdaj pa gledalca vsrkava v svojo globino. Je kot brezdANJI vodnjak, črna luknja nespoznavnega miniaturnega vesolja. Nos je le še votlina za mrčes in mikroorganizme, uho deformirani, povešajoči se privesek. Zremo ovenelo lupino brez funkcije in še najbolj človeški se zdi Bertokov mrtvec na fotografiji, na kateri ima del obraza pokrit z gazo. To prikriVANJE, hoteno pozabljanje, transcendentiranje, olepševanje določenih plati našega bivanja nam je tako lastno, tako neskončno domače, tako nujno za naš spopad z vsakdanom. To (pogosto temu rečemo kultura, civilizacija) nas naredi »ljudi«, nas povzdigne nad kupe hitro pokvarljivega mesa. Na fotografijah je več kot očitna dokončna odsotnost duše, vitalne sile, gibala nedoumljivega živega stroja. Religiozni gledalec bi v tem lahko uzrl dokaz obstoja višjega, človeške dimenzije presegajočega smisla, ateist opomin na bolečo minljivost naših življenj ...

Vrstni red zadnjih dveh večjih Bertokovih razstav se zdi napačen. V ognju krematorija dokončno prerojeni »Obiskovalci« bi se zdeli logično nadaljevanje razstave Post Mortem, ogenj konec in hkrati nov začetek. V tem smislu ni čudno, da so goreči okostnjaki videti veliko bolj živi kot obrazi s te razstave. Kakorkoli, fotograf nas je v svojem zadnjem obdobju popeljal do smrti in končnega ognja. Zdi se, da naprej ne gre več, kopičenje trupel bi se lahko spremenilo v slepo ulico. Sledi novo življenje, ki bo sklenilo večni krog ali dokončna zaobljuba brezprizivnosti?

Vladimir P. Štefanec